

МЕХАНІЗМ КОНТРОЛІНГУ У СИСТЕМІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

В сучасний період трансформації економіки особливого значення надається одному з найновіших напрямів у розвитку економічних досліджень – контролінгу.

Контролінг – це функціонально відособлений напрямок економічної роботи на підприємстві, пов'язаний з реалізацією фінансово-економічної функції у менеджменті для прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень. Контролінг розвивається на основі даних маркетингу, менеджменту, планування, обліку, аналізу та контролю. Виникнення цього напрямку викликане переосмисленням ролі та значення управління в сучасному бізнесі. Якщо до цього часу управління пов'язувалося, в основному, з вирішенням поточних справ на підприємстві, то в умовах загострення конкурентної боротьби і нестабільності зовнішнього та внутрішнього середовища, в якому функціонує підприємство і доводиться працювати менеджерам, управління пов'язується з успішністю діяльності фірми та забезпеченням її тривалого існування.

Питанням дослідження підходів щодо побудови і впровадження системи контролінгу на підприємстві присвячено ряд робіт зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів: Д.В. Гуліна, І.Є. Давидовича, В.Б. Івашкевича, Т.В. Калайтан, Т.А. Лева, О.Л. Максименка, Т. Манна, Е. Майєра, П.А. Ореховського, М.С. Пушкаря, О.А. Терещенка, Г.Ф. Шепітко та інших.

Разом з цим, вивчення й аналіз опублікованих за даною проблематикою робіт дозволили зробити висновок про те, що питання формування системи контролінгу на підприємстві та визначення його місця в процесі прийняття управлінських рішень в сучасних умовах господарювання недостатньо розроблені як у науковому, так і в організаційно-практичному аспектах.

Метою контролінгу є отримання даних, їх обробка і трансформація в інформацію для управління та прийняття рішень. Така інформація є нестандартною, призначається для виявлення тенденцій і закономірностей явищ і процесів на підприємстві, допомагає розробити заходи, які забезпечують його ефективну господарську діяльність [5].

Як зазначає у своїх працях М.С. Пушкар, для досягнення мети контролінг повинен забезпечувати виконання таких функцій [5]:

- 1) координація управлінської діяльності щодо досягнення мети підприємства;

2) інформаційна і консультативна підтримка прийняття управлінських рішень;

3) створення і забезпечення функціонування загальної інформаційної системи керування підприємством;

4) забезпечення раціональності управлінського процесу.

Діяльність системи контролінгу ефективна і доцільна там, де функції керування делеговані окремим підрозділам і службам. Саме на це звертають увагу Р. Манн, і Е. Майєр, вказуючи на особливості контролінгу: «Контроль і управління поступається місцем самоконтролю і самоврядуванню, головним завданням яких є підвищення відповідальності окремого працівника» [4].

Щоб зрозуміти місце контролінгу в системі управління підприємством, треба пам'ятати, що зміст будь-якої системи управління складається з визначення політики підприємства на тривалу перспективу, координації роботи підрозділів і служб, вирішення поточних завдань ведення бізнесу. Адже, як вірно зауважує Т.В. Калайтан, система управління передбачає формування і організацію всього виробничо-господарського та фінансово-економічного процесу, а також координацію і регулювання різних її елементів [2]. Тому першочерговим завданням контролінгу є формування обліково-економічної інформації на підприємстві та забезпечення оптимізації взаємозв'язків і залежностей інформаційних потоків між всіма основними функціями управління.

Таким чином, знаходячись на перетині функцій обліку, контролю, аналізу і планування, контролінг синтезує, пов'язує, інтегрує та координує їх.

Контролінг передбачає діяльність підприємства в наступних напрямках:

- планування – перетворення цілей підприємства в прогнози і плани;
- управлінський облік – відображення усієї фінансово-господарської діяльності підприємства в ході виконання плану;
- інформаційні потоки – інформаційна підтримка управління;
- моніторинг – відстеження процесів, що відбуваються на підприємстві, складання оперативних звітів про результати роботи підприємства за короткі проміжки часу, порівняння фактично досягнутих результатів з планами та прогнозами;
- контроль – фіксування та оцінка фактів, що вже відбулися у діяльності підприємства.

Отже, у системі контролінгу головним є не фіксування минулих фактів, а оперативне відстеження поточних подій. На основі такого аналізу розробляються рекомендації для прийняття управлінських рішень.

Контролінг дозволяє підприємству адаптуватися до постійної зміни середовища та успішно виживати у мовах конкуренції. Адаптація вимагає здатності до розвитку, трансформації елементів господарської діяльності та системи управління в такому напрямку, який забезпечує виживання підприємства.

Література

1. Давидович І.Є. Контролінг: Навчальний посібник / І.Є. Давидович. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 552с.
2. Калайтан Т.В. Контролінг: Навчальний посібник / Т.В. Калайтан. – Львів: Новий світ, 2008. – 252 с.
3. Лучко М.Р. Контролінг: теоретичні основи організації / М.Р. Лучко, О.М. Десятнюк. – Тернопіль: «ТерАудит», 2000. – 106 с.
4. Манн Т., Майер Э. Контроллинг для начинающих: Пер. с нем. / Т. Манн, Э. Майер. – М.: ИНФРА-М, 1992. – 196 с.
5. Пушкар М.С. Контролінг – інформаційна підсистема стратегічного менеджменту: Монографія / М.С. Пушкар, Р.М. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2004. – 370 с.